

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
23-02-2020

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να αποδώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων :

- α) Μακεδονική Επιτροπή
- β) Υπηρεσία Ανοικοδομήσεως Ανατολικής Μακεδονίας
- γ) Γραφεία Ανταλλαγής Πληθυσμών

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

α) Να αντιστοιχίσετε σωστά τους αριθμούς της στήλης Α με τα γράμματα της στήλης Β (περισεύουν δύο στοιχεία από τη στήλη Β) :

A	B
Ομάδες προσφύγων	Περιοχές όπου εγκαταστάθηκαν κατά την οθωνική περίοδο
1. Ψαριανοί	α. Οθωνούπολη
2. Μακεδόνες	β. Κυλλήνη
3. Κρήτες	γ. Ερέτρια
4. Ηπειρώτες	δ. Αθήνα
5. Χιώτες	ε. Πειραιάς
	στ. Νέα Πέλλα
	ζ. Μεσσηνία

Μονάδες 5

β) Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη :

- α) Από τα προσφυγικά ρεύματα της περιόδου της ελληνικής επανάστασης οι Σουλιώτες ήταν οι πρώτοι που πέτυχαν την ίδρυση συνοικισμού στο Ζαπάντι, βορειοδυτικά του Αγρινίου.
- β) Μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Βουκουρεστίου το 1913 Έλληνες από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία έφτασαν στην Ελλάδα.
- γ) Η «Πατριαρχική Επιτροπή» αποσκοπούσε στην οργάνωση του επαναπατρισμού των εκτοπισμένων.
- δ) Η Συνθήκη των Σεβρών (1920) όριζε ότι η περιοχή της Σμύρνης θα βρισκόταν υπό ελληνική διοίκηση για πέντε (5) χρόνια.
- ε) Η υποτιμητική σημασία του όρου «πρόσφυγας» και η διαχωριστική γραμμή μεταξύ προσφύγων και γηγενών έπαψε να υπάρχει μετά τη δεκαετία του 1930.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Β1

- α) Να αναφερθείτε στην εκπροσώπηση προσφυγικών ομάδων στην Γ' Εθνοσυνέλευση.
β) Πώς αντιμετωπίστηκε το προσφυγικό ζήτημα στο πλαίσιο της Γ' Εθνοσυνέλευσης;

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Τι περιελάμβανε η μέριμνα του Υπουργείου Περιθάλψεως το χρονικό διάστημα 1917-1921;

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τα παραθέματα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

- α) Πώς εμφανίζεται στο πολιτικό πεδίο η κρίση στις σχέσεις αυτοχθόνων και ετεροχθόνων;
β) Ποια είναι τα κυριότερα επιχειρήματα που διατυπώνει κάθε πλευρά.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η κρίση στις σχέσεις αυτοχθόνων και ετεροχθόνων

Στα 1844 (...) για πρώτη φορά περιγράφονται με κάποια ακρίβεια τα διακυβευόμενα. Στο τρίτο άρθρο του Συντάγματος (...) επρόκειτο πάλι για τον καθορισμό των ιδιοτήτων του Έλληνα πολίτη, που όμως τώρα, στη συζήτηση, συγγεόταν με τον ορισμό των προσόντων του Έλληνα δημοσίου υπαλλήλου. Η σύγχυση υπαινίσσεται το κύριο πρακτικό όφελος που έμοιαζε να έχει για πολλούς ο τίτλος του πολίτη. Το θέμα ήταν να αποδειχθεί σε ποιους χρωστούσε το ελληνικό κράτος μια θέση στη δημοσιοϋπαλληλία. Στη συζήτηση ο άξονας αναφοράς είναι κοινός για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη: είναι το 1821, που οι μεν ετεροχθονιστές εξαίρουν ως επανάσταση όλης της ελληνικής φυλής, απέναντι στην οποία η Ελλάδα έχει αναλάβει ορισμένες δεσμεύσεις. Ενώ οι αυτοχθονιστές επιμένουν στα πράγματα (...). Γι' αυτούς δεν ενδιέφεραν οι αρχικές προθέσεις, αλλά το γεγονός ότι η επανάσταση εντοπίστηκε έτσι κι αλλιώς στον ελλαδικό χώρο, και συνεπώς η ίδια η ύπαρξη του κράτους οφειλόταν στις υπηρεσίες των κατοίκων αυτού του χώρου. Και ενώ οι πρώτοι είχαν την άνεση να κινηθούν στα λίγο ή πολύ γνωστά πλαίσια της επαναστατικής συνθηματολογίας, η επιχειρηματολογία των δεύτερων αποτελούσε ακριβώς παρέκκλιση από την αναδρομική αυτή ομοψυχία.

Έλλη Σκοπετέα, Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα, Αθήνα 1988, σσ. 51-52.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το προνόμιο του δημοσίου υπαλλήλου

Η υπηρεσία στον κρατικό μηχανισμό ως πηγή πλουτισμού είχε σχέση όχι με τις γλίσχρες αποδοχές του κρατικού υπαλλήλου, αλλά με τη νόμιμη ή την παράνομη χρησιμοποίηση της κρατικής θέσεως για τον πλουτισμό του κατόχου. Η φοροδιαφυγή, η προτεραιότητα στην αγορά εθνικών γαιών και η εξασφάλιση άτοκων κρατικών δανείων (...) ήταν τα μέσα πλουτισμού που είχε στη διάθεσή του ο κρατικός υπάλληλος.

Νικηφόρος Διαμαντούρος, Η περίοδος της συνταγματικής μοναρχίας, Ι.Ε.Ε., τ. ΙΓ', σσ. 110-111

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τα παραθέματα και τις ιστορικές σας γνώσεις:

- α) Να παρουσιάσετε τους τομείς που εκφράστηκε η διάσταση μεταξύ προσφύγων και γηγενών
β) Να επισημάνετε τις αλλαγές που επέφερε η άφιξη των προσφύγων στον πληθυσμό / εθνολογική σύσταση.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Μαρτυρίες Μικρασιατών προσφύγων για την άφιξή τους στην Ελλάδα

Το ταξίδι κράτησε δεκαέξι μέρες. Μετά τη Ρόδο πιάσαμε Πειραιά, μετά φτάσαμε στην Κέρκυρα. Ήταν παραμονή του Αγίου Σπυρίδωνος, 11 Δεκεμβρίου 1922. Έβρεχε. Βγήκαμε στην παραλία με καϊκία. Λένε: «Θα σας πάμε με αραμπάδες σ' ένα χωριό». Μας πήγαν στο χωριό Σταυρός· κάναμε τέσσερις ώρες ώσπου να φτάσουμε εκεί. Εμείς πηγαίναμε πεζή, τα πράγματα μόνο σε αραμπάδες. Και να βρεχόμαστε σ' όλο αυτό το διάστημα...

Άλλους έβαλαν στην εκκλησία του χωριού, άλλους στο σχολείο, άλλους σε σπίτια. Δεν ρωτάει κανένας: «Ποιοι είστε, τί θέλετε; » Μια αδιαφορία. Δεν μας έδωσαν τίποτα να φάμε. Δεν είχαν κι αυτοί, τί να μας δώσουν; Μια «καλημέρα» μόνο μας έλεγαν. Καλή ήταν κι αυτή. Ευτυχώς είχαμε μαζί μας ψωμί....

Μας έφεραν στην Κέρκυρα, μας έβαλαν στο φρούριο, στις εκεί παράγκες. Μεγάλο Σάββατο ήτανε. Έρχεται ένας αέρας και τις παίρνει τις παράγκες. Τί να κάνουμε; Πήγαμε στην εκκλησία του Άι-Γιώργη, εκεί κοντά. ...

Στην αρχή δεν ταιριάζαμε με τους Κερκυραίους. Άλλες συνήθειες αυτοί, άλλες συνήθειες εμείς. Γλώσσα δεν ξέραμε, δεν μπορούσαμε να συνεννοηθούμε μαζί τους. Μετά όμως τα φτιάξαμε. Πολλά συνοικέσια έγιναν· Κερκυραίοι πήραν προσφυγοπούλες.

(Μαρτυρία Ελένης Μαναήλογλου από το Ικόνιο). Η Έξοδος (έκδοση του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών), τόμ. Β', σ. 348-349.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Παρά τις φοβερές συνέπειες ενός τέτοιου ξεριζωμού, όσον αφορά την ανθρώπινη δυστυχία που προκάλεσε, προφανώς δεν υπήρχε άλλα ρεαλιστική εναλλακτική λύση. Τα γεγονότα των τελευταίων ετών, ο κύκλος της θηριωδίας και της εκδίκησης, είχαν καταστρέψει ανεπανόρθωτα τη δυνατότητα ειρηνικής συμβίωσης Ελλήνων και Τούρκων. Περίπου 1.100.000 Έλληνες μετακινήθηκαν προς το ελληνικό βασίλειο γεγονός που υπήρξε συνέπεια της Μικρασιατικής Καταστροφής και της επακόλουθης ανταλλαγής των πληθυσμών. Αντίστοιχα, περίπου 380.000 μουσουλμάνοι μεταφέρθηκαν στην Τουρκία. Επιπλέον, ήρθαν σχεδόν 100.000 Έλληνες πρόσφυγες από την επαναστατημένη Ρωσία και από τη Βουλγαρία. Μεταξύ των προσφύγων που ήρθαν υπήρχε ένα δυσανάλογα υψηλό ποσοστό γυναικών- πολλές από αυτές χήρες-και ορφανών(τα οποία έφταναν περίπου τις 25.000 σε έναν πληθυσμό σχεδόν 6.000.000), ως αποτέλεσμα των εκτοπίσεων που ακολούθησαν τον πόλεμο, τη φυγή και την εξορία. Πολλοί από τους πρόσφυγες γνώριζαν μόνο τουρκικά. Αν ήξεραν ελληνικά, συχνά επρόκειτο είτε για διάλεκτο της περιοχής του Πόντου στις νότιες ακτές της Μαύρης Θάλασσας, η οποία ήταν ελάχιστα κατανοητή στους κατοίκους του βασιλείου, είτε για την πομπώδη καθαρεύουσα των σχολείων. Αντιμετώπισαν σε σημαντικό βαθμό την προκατάληψη των αυτοχθόνων, οι οποίοι σκωπτικά αποκαλούσαν τους νεοφερμένους, μεταξύ άλλων επιθέτων, και γιαουρτοβαφτισμένους, υπονοούμενο για την εκτεταμένη χρήση του γιαουρτιού στην (πολύ καλύτερη) κουζίνα τους. Παρόμοια, πολλοί από τους Έλληνες της Ανατολίας

οι οποίοι προέρχονταν από μεγάλες οθωμανικές πόλεις , όπως η Σμύρνη , περιφρονούσαν τους κατοίκους της «Παλαιάς» Ελλάδας, τους Παλαιοελλαδίτες ,θεωρώντας ότι έχουν επαρχιώτικους τρόπους.(...)

(...) Μερικοί από τους πρόσφυγες μπόρεσαν να φέρουν μαζί τους κάποια κεφάλαια , ή έστω το επιχειρηματικό τους πνεύμα , και ενέχυσαν ένα νέο δυναμισμό στην οικονομία. Ο ερχομός συγγραφέων και ποιητών , όπως ο Γιώργος Θεοδοκάς και ο Γιώργος Σεφέρης, και ζωγράφων , όπως ο Φώτης Κόντογλου, έμελλε να ασκήσει ιδιαίτερη επίδραση στην πολιτιστική ζωή της χώρας.

Η εισροή τόσο μεγάλου αριθμού προσφύγων και η εγκατάστασή τους κυρίως στα προσφάτως κτηθέντα εδάφη της «Νέας» Ελλάδας μετέβαλε σημαντικά την εθνολογική ισορροπία της χώρας. Οι Έλληνες της ελληνικής Μακεδονίας , που αποτελούσαν μειονότητα αμέσως μετά τους βαλκανικούς πολέμους, τώρα έγιναν μια σαφής πλειονότητα. Η απογραφή του 1928 κατέγραψε ότι σχεδόν οι μισοί κάτοικοι της Μακεδονίας ήταν προσφυγικής καταγωγής. Στο τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι Έλληνες αποτελούσαν λιγότερο από το 20% του πληθυσμού της δυτικής Θράκης. Με την ολοκλήρωση της ανταλλαγής , ανήλθαν σε ποσοστό υψηλότερο του 60%.

Η Ελλάδα έγινε έτσι μία από τις πιο ομοιογενείς , από εθνολογική άποψη , χώρες των Βαλκανίων , έστω κι αν το ζήτημα των μικρών μειονοτήτων των μουσουλμάνων(κυρίως τουρκικής καταγωγής) , Εβραίων , Σλαβομακεδόνων , Βλάχων και Αλβανών θα παρέμενε ευαίσθητο. Επιπλέον , σχεδόν όλοι οι ελληνικοί πληθυσμοί της Εγγύς Ανατολής βρίσκονταν τώρα εντός των συνόρων του ελληνικού κράτους.(...)

Clogg Richard , Συνοπτική ιστορία της Ελλάδας 1770-2000 , κάτοπτρο , Αθήνα 2002 , σελ.127-129

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

ΚΟΡΟΜΗΛΑ ΤΑΤΙΑΝΑ

ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΛΙΝΑ